

26 B:2

Avgiftsnedsättning på grund av dåligt vatten har ansetts förutsätta att abonnenten i fråga om vattnets beskaffenhet är missgynnad i förhållande till va-kollektivet i stort.

G.C. har som ägare till en fastighet, som ligger i ett villaområde i tätorten Mantorp, Mjölby kommun, bl.a. åren 1983 och 1984 erlagt brukningsavgifter för va till kommunen. Fastigheten tillhör verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning och är ansluten till anläggningen. Det renvatten kommunen levererar till abonnenterna i verksamhetsområdet, med undantag för tätorten Skänninge, utgörs av ytvatten från Svartån, som renats vid kommunens vattenverk i Mjölby.

År 1983 erlade G.C. brukningsavgifter med sammanlagt 1 810 kr 35 öre och 1984 med 1 980 kr 30 öre.

Under påstående att vattnet haft dålig kvalitet, yrkade G.C. att Va-nämnden skulle fastställa att de för åren 1983 och 1984 erlagda brukningsavgifterna skulle nedsättas till hälften. Hon anförde: Det är inte skäligt att hon skall betala fullt pris för renvattnet när detta inte varit fullvärdigt. Ända sedan 1983 har vattenkvaliteten varit dålig. Det började med att flertalet kommuninvånare drabbades av en kraftig, återkommande maginfluensa. Under perioden mars – oktober varje år är vattnet som sämst. Det är missfärgat och ser ut som svagt te. Dessutom luktar vattnet "skit" och smakar metall. Det blir ingen förbättring om man spolar länge, snarare tvärtom. Ibland kan vattnet vara klart. Dålig lukt på vattnet kan uppträda under vilken tid som helst av året. För det mesta förekommer dålig lukt när vattnet är missfärgat. Dålig smak följer med dålig lukt. Även hennes grannar har haft problem med vattnet. I Mantorp finns flera livsmedelsindustrier. Under en period sommaren 1984 var dricksvattnet så förorenat att dessa industrier inte kunde använda sig av detta i sin produktion utan var tvungna att hämta rent vatten i tankar. I tidningen råddes kommuninvånarna att vara försiktiga med att dricka vattnet eller använda det vid matlagning. Renvattenproblemet har under årens lopp behandlats i ett otal artiklar i ortspressen. Uppgifter har därvid förekommit om att vattnet varit brunfärgat, att det smakat och luktat dåligt samt att det varit grumligt och innehållit kolsvarta utfällningar och metallspån. Kommunens renvattenledningar i Mantorp innehåller asbest. Enligt vad kommunen uppgett så är ledningsnätet i Mantorp ett "slutet cirkulationssystem". Detta måste innebära att asbestfibrer cirkulerar i vattnet och därigenom ytterligare försämrar dessa kvalitet. Svartån, varifrån råvattnet hämtas, flyter genom jordbruks-

bygder. Det finns därigenom risk för att vattenkvaliteten försämras av de gödningsmedel som används inom jordbruket.

Kommunen bestred G.C:s talan och anförde: Det råvatten som tas från Svartån är tjänligt, mjukt och har en acceptabel järnhalt. Vid vårflo den ökar järnhalten och halten organiska ämnen. Vattnet renas med en kemisk fällningsprocedur och pH-värdejusteringar görs med kalk varefter vattnet snabbfiltreras och kloreras. Sommartid används aktivt kol för att förbättra smaken. Vattnet är inte ledningsaggressivt. Den del av renvattennätet till vilken G.C:s fastighet är ansluten omfattar cirka 15 mil sammankopplade ledningar med första anläggningsår 1903. Till nätet är omkring 3 600 abonnenter anslutna. Rörmaterialet i huvudledningarna utgörs av gjutjärn. Servisledningen till G.C:s fastighet är av PVC. Liksom i de flesta kommunala vattenledningsnät förekommer det även i Mjölby's ledningsnät sporadiskt att avlagringar av skilda slag lossnar från rörväggarna och följer med vattnet till förbrukningsställena. Det är järn- och manganföroreningar som ger vattnet svart färg. Med början under eftersommaren 1984 och i huvudsak under perioden september – november 1984 ökade dessa problem och sammanlagt noterades drygt hundratalet anmälningar från abonnenter om "svart" vatten under denna tid. De drabbade fastigheterna var utspridda över hela ledningsnätet. Spolning av vattenledningsnätet sker i princip fyra gånger per år. I Mantorp spolades ledningsnätet vid den aktuella tidpunkten under tiden 7–17 november 1984. Mekanisk rensning eller s k luftrensning har inte skett i Mantorpsområdet. Genom olika insatser från va-verkets sida upphörde problemen helt under december 1984. Vattnet kontrolleras enligt gällande föreskrifter av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Inget av de bakteriologiska och fysikalisk-kemiska renvattenprover som utförts under 1983 och 1984 har klassificerats som otjänligt. Vattenprov togs i G.C:s fastighet den 13 november 1984. Provet visade att vattnet var tjänligt. Det vitsordas att vattnet haft det av G.C. beskrivna utseendet och att klagomål framförts till kommunen även vid tidigare tillfällen, men proven har visat att vattnet är tjänligt och kommunen kan då inte göra mer.

Va-nämnden yttrade:

Kommunen har redovisat protokoll och utlåtanden över bakteriologiska och fysikalisk-kemiska undersökningar av vattenprover som tagit åren 1983 och 1984 omväxlande från ledningsnätet i tätorterna Mjölby och Mantorp samt vattenverket i Mjölby. Bakterio-

logiska undersökningar utfördes 1983 av 59 renvattenprover och 1984 av 119 prover. Undersökningstillfällena är spridda över årets samtliga månader. Vattnet bedömdes 1983 vid 48 tillfällena som tjänligt och i 11 fall – med hänsyn till förekomsten av koliforma bakterier – som med tvekan tjänligt. Av de prover som bedömdes som med tvekan tjänliga togs nio under perioden maj – augusti. Vid de undersökningar som företogs 1984 bedömdes vattnet i 105 fall som tjänligt medan 14 prover erhöll omdömet "tjänligt med anmärkning" på grund av att antalet koliforma bakterier var för högt. De vattenprover som fick anmärkning hade med ett undantag tagits under perioden juni – september. Fysikalisk-kemiska undersökningar av renvattenprover företogs 1983 vid tre tillfällena och 1984 vid fjorton tillfällena. Beträffande två av de prover som togs 1983 (1983-09-12 och -10-24) befanns vattnet vara tjänligt dock med notering i det ena fallet att lukten var anmärkningsvärd ur teknisk synpunkt och i det andra att järnhalten var anmärkningsvärd ur teknisk synpunkt. Det sista provet 1983 (taget från ledningsnätet i Mjölby 1983-11-01) bedömdes som med tvekan tjänligt på grund av järnhalten, manganhalten, bottenbotten samt grumligheten. Beträffande detta prov påpekades vidare att färgstyrkan var anmärkningsvärd ur teknisk synpunkt och att fosforhalten var anmärkningsvärd. Vid de fysikalisk-kemiska undersökningarna 1984 befanns vattnet vid samtliga tillfällena vara tjänligt, dock med tekniska anmärkningar i tre fall, nämligen 1984-08-08 och -06 på grund av lukten samt -11-05 på grund av permanganhalten och järnhalten. Vid det återstående tillfället (1984-04-02) bedömdes vattnet som "tjänligt med anmärkning" på grund av förekomst av bottenbotten och grumlighet.

I 26 § va-lagen är föreskrivet att avgiftsskyldigheten skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund. Bestämmelsen innebär att fördelningen i princip skall ske efter den huvudsakliga nytta som varje särskild fastighet har av va-anläggningen. Konsekvent tillämpad leder principen bl.a. till att avgifterna för fastigheter som får vidkännas en någorlunda varaktig och påtaglig minskning av nyttan skall reduceras i förhållande till avgifterna för övriga fastigheter. Uppenbart är att brister i fråga om kvaliteten hos det renvatten som tillhandahålls från va-anläggningen kan medföra en sådan minskning av fastighetens nytta av anläggningen att avgiftsreduktion enligt det anförda skall ske.

För att en tillämpning av 26 § va-lagen skall kunna leda till en avgiftsned-sättning för en enskild abonnent krävs dock att inte alla abonnenter – eller i vart fall inte det helt övervägande flertalet av dem – inom kommunens hela verksamhetsområde har samma brist-

fälliga vatten. Någon åtskillnad kan ju då inte göras mellan abonnenterna. Såvitt utredningen visar föreligger här i och för sig inget hinder för åtskillnad.

De redovisade undersökningsresultaten sammanställda med G.C:s egna uppgifter, som vad gäller missfärgningar av vattnet och klagomål från andra abonnenter i huvudsak bekräftats av kommunen, visar att det vatten som kommunen levererat till G.C. under åren 1983 och 1984 inte varit av den kvalitet som en brukare av kommunens renvattenanläggning är berättigad att fordra. De ifrågavarande bristerna, som inte bara varit av hygienisk och teknisk utan även av estetisk karaktär, har naturligtvis minskat vattnets användbarhet, framförallt som dricksvatten. Med hänsyn härtill skulle ett avgiftsuttag av G.C. efter samma grunder som för brukare, vilka erhållit ett fullgott vatten, inte anses förenligt med va-lagens nämnda regel om avgiftsfördelning. G.C. bör således vara berättigad till reduktion av bruksningsavgifterna för de aktuella åren.

Det är på den i målet framlagda utredningen inte möjligt att mera exakt bestämma graden av avgiftsnedsättning utan det måste göras efter en skälighetsuppskattning. Va-nämnden, som beaktar att avgiftsnedsättningen främst bör avse renvattendelen, fastställer nedsättningen för åren 1983 och 1984 till en femtedel av totalt erlagda bruksningsavgifter.

Va-nämnden fastställde att de erlagda bruksningsavgifterna för åren 1983 och 1984 skulle nedsättas med en femtedel.

Beslut: 1986-04-29, BVa 77

Mål nr: Va 13/85

Kommunen vädjade och yrkade att G.C.-H:s talan skulle ogillas.

G.C.-H. bestred ändring.

Vattenöverdomstolen yttrade:

Parterna har upprepat vad som anförts vid Va-nämnden. Kommunen har tillagt bl.a. följande. 1984 omfattade verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen 4 500 abonnenter. Av dessa var knappt 3 400 i Mjölby och Mantorp anslutna till ett sammanhängande ledningsnät. Detta nät tillförs Svartåvatten som renas vid kommunens vattenverk i Mjölby. Under ett 20-tal år har problem förelegat med lukt och smak såvitt gäller vattnet från detta vattenverk. Det har även varit problem med utfällningar av järn

och mangan i vattnet. Det kan däremot inte vitsordas att vattnet varit så dåligt att det orsakat sjukdomar, inte heller att de asbestledningar som finns på vissa håll skulle ha utgjort någon olägenhet eller riskfaktor. De problem som förekommit har emellertid varit gemensamma för samtliga abonnenter inom Mjölby-Mantorpområdet. Härtill kommer att abonnenterna i tätorterna Skänninge och Väderstad, ca 1 000 st, haft besvär med kalkhalt och hårdhet i sitt vatten, som levereras från grundvattentäkter. Detta innebär att G.C.-H. inte har drabbats av någon varaktig eller påtaglig minskning av nyttan i förhållande till övriga fastighetsägare inom verksamhetsområdet. Något motiv för avgiftsnedsättning kan därför inte anses föreligga.

Vattenöverdomstolen har hållit huvudförhandling i målet. På kommunens begäran har vittnesförhör hållits med f d gatuchefen L.L. till styrkande av att praktiskt taget samtliga abonnenter haft problem med vatten av samma art och omfattning som påtalats av G.C.-H.

Kommunen har i stort vitsordat förefintligheten av de kvalitetsbrister som G.C.-H. påtalat, och det står klart att hennes anmärkningar om missfärgning, dålig lukt och smak hos vattnet varit i och för sig befogade. Trots detta kan, som Va-nämnden uttalat, nedsättning av brukningsavgiften med stöd av 26 § va-lagen ske endast för det fall att den enskilde abonnenten är missgynnad i förhållande till övriga i va-kollektivet.

Genom bl.a. L.L:s vittnesmål har framkommit att sådana brister i vattenkvaliteten som nyss nämnts utgjort ett bekymmer inom hela Mjölby-Mantorpområdet. Utredningen ger inte belägg för att G.C.-H:s vatten varit sämre än det som tillhandahållits det stora flertalet av kommunens abonnenter. Vid sådant förhållande finns inte möjlighet att medge avgiftsnedsättning. G.C.-H:s talan skall alltså ogillas.

Vattenöverdomstolen upphävde Va-nämndens beslut och ogillade G.C.-H:s talan.

Dom: 1986-12-02, DTVa 39

Mål nr: TVa 32/86